

Sygn. akt **IC 31/17**

WYROK

WIMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2017 r.

Sąd Rejonowy w Słupcy, Wydział I Cywilny

w składzie następującym

Przewodniczący: SSR Piotr Kuś

Protokolant: sekretarz sądowy Maria Kosmalska Hałas

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2017 r. w Słupcy

na rozprawie

sprawy z powództwa: **Gminy P.**

przeciwko: **J. T.**

o ustalenie (art. 189 k.p.c.)

powództwo oddala

SSR Piotr Kuś

Sygn. akt IC 31/17

UZASADNIENIE

Powódka wystąpiła przeciwko J. T. z powództwem o ustalenie, iż nie istnieje służebność osobista szczegółowo opisana w żądaniu pozwu, a nadto o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu strona powodowa podniosła, iż strona pozwana nie wykonywała służebności osobistej przez lat 10, a więc ona wygasła.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew podniosła, iż roszczenie jest niezasadne.

Sąd oddalił wniosek pozwanej o ustanowienie pełnomocnika z urzędu uznając, iż w okolicznościach sprawy z uwagi na treść rozstrzygnięcia nie ma podstaw do jego ustanawiania.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Sąd Rejonowy w Słupcy prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). W dziale III księgi wieczystej jest wpisana służebność polegająca na prawie korzystania z szamba znajdującego się na działce nr (...) na rzecz każdorazowego właściciela działek (...) – przeniesiono do współobciążenia z KW nr (...) i KW nr (...), a nadto prawo korzystania z piętra budynku na rzecz S. i J. T.. Jako właściciel nieruchomości w dziale II księgi wieczystej jest wpisana Gmina P..

(dowód: akta KN1S/00021176/5)

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych do akt niniejszej sprawy.

W przedmiotowej sprawie zdaniem sądu orzekającego mamy do czynienia jedynie z zagadnieniem prawnym, a więc wyborem właściwej drogi dochodzenia roszczeń takich jakie w pozwie sformułowała strona powodowa.

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powoda jest oczywiście niezasadne i jako takie w całości podlega oddaleniu.

Strona powodowa jako podstawę procesową roszczenia wskazała przepis art. 189 k.p.c. Zgodnie z powołanym przepisem powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

W ocenie Sądu orzekającego za oddaleniem powództwa przemawiał brak interesu prawnego do żądania ustalenia wygaśnięcia służebności. Strona powodowa przynajmniej takiego interesu nie wykazała. Wykazanie interesu prawnego powinno polegać na wskazaniu takich okoliczności, które pozwolą uznać, iż w innej formie strona powodowa nie uzyska należytej ochrony, a konieczne jest wystąpienie z powództwem z art. 189 k.p.c. **Interes prawny w wystąpieniu z powództwem o ustalenie nie zachodzi w sytuacji, gdy strona powodowa ma możliwość ochrony swych praw na innej drodze.** Praktycznie rzecz biorąc, interes prawny występuje wtedy, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, **a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w drodze innego środka** (wyroki SN: z 4 października 2001 r., I CKN 425/2000, LexisNexis nr (...); z 8 maja 2000 r., V CKN 29/2000, LexisNexis nr (...); z 9 lutego 2012 r., III CSK 181/2011, OSNC 2012, nr 7-8, poz. 101, LexisNexis nr (...); z 14 marca 2012 r., II CSK 252/2011, LexisNexis nr (...); wyrok SA w Poznaniu z 5 kwietnia 2007 r., III AUa 1518/2005, LexisNexis nr (...); postanowienie SA w Poznaniu z 28 września 2012 r., I ACz 1611/2012, LexisNexis nr (...), Lex nr 1220598).

Jak zgodnie przyjmuje się przy tym w orzecznictwie istnienie interesu prawnego jako materialnoprawnej przesłanki powództwa o ustalenie opartego na art. 189 k.p.c. należy oceniać w kontekście utrwalonego w doktrynie i judykaturze stanowiska, że interes prawny nie zachodzi z reguły, gdy zainteresowany może na innej drodze osiągnąć w pełni ochronę swoich praw (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 r., II CKN 201/97, M. Prawn. 1998/2/3; z dnia 21 stycznia 1998 r., II CKN 572/97 nie publ.; z dnia 5 października 2000 r. II CKN 750/99, nie publ.; z dnia 29 marca 2001 r., I PKN 333/00, Prok. i Pr. 2002/2/43 oraz z dnia 22 listopada 2002 r., IV CKN 1519/00, nie publ.). Brak interesu prawnego w uzyskaniu orzeczenia ustalającego prawo lub stosunek prawny ma miejsce wtedy, gdy te okoliczności faktyczne, na tle których powód występuje z żądaniem, uzasadniają wystąpienie z żądaniem zmierzającym do zaspokojenia roszczenia, o którym powód twierdzi, że mu przysługuje. W sytuacji gdy powód może żądać świadczenia lub uzgodnienia treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok SN z dnia 4 marca 2011 r., I CSK 351/10, Lex nr 785272, a także postanowienie SN z dnia 29 października 2009 r., sygn. akt III CZP 79/09, nie publ.).

Interes prawny że jest to obiektywna, czyli wywołana rzeczywistą koniecznością ochrony określonej sfery prawnej, potrzeba uzyskania przez stronę powodową odpowiedniej treści wyroku. Interes prawny istnieje wówczas, gdy istnieje niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich kwestionowania lub naruszenia, zatem gdy zachodzi swoista potrzeba ich potwierdzenia, wynikająca z sytuacji prawnej w jakiej znajduje się powód (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 1972 r., III CRN 607/71, OSNC 1973, nr 4, poz. 64 i z dnia 22 września 1999 r., I PKN 263/99, OSNAP 2000, nr 2, poz. 36 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 121/13).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, iż powód w realiach przedmiotowej sprawy nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia wygaśnięcia służebności.

Należy podkreślić, iż to właśnie roszczenie z art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotecę w pełni zrealizuje prawa strony powodowej. Ewentualne dochodzenie roszczeń w trybie art. 189 k.p.c. nie zapewni szerszej ochrony niż powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej.

Strona powodowa mogłaby wystąpić z powództwem z art. 189 k.p.c. tylko w sytuacji gdyby prawo, którego dotyczy żądanie nie było ujawnione w księdze wieczystej.

Konstatując powyższe Sąd orzekający w pełni podziela stanowisko Sądu Okręgowego w Bielsko Białej zawarte w uzasadnieniu **wyroku z dnia 1.12.2015 r. wydanym w sprawie II Ca 702/15**. Sąd Okręgowy podkreślił, iż „wprawdzie wygaśnięcie służebności w rozumieniu art. 293 k.c. następuje z mocy samego prawa i w razie potrzeby stwierdzenia wygaśnięcia służebności można wytoczyć powództwo w trybie art. 189 k.p.c. (zob. E. Gniewek Komentarz do KC, C.H. Beck, wyd. 2, 2006r., s. 446), jednakże w niniejszej sprawie roszczenie procesowe skonstruowane na podstawie art. 189 k.p.c. nie było właściwą drogą do zaspokojenia roszczeń powodów, gdyż powodowym służyło dalej idące roszczenie.

Sąd Okręgowy, podobnie jak sąd orzekający w danej sprawie, podziela ten kierunek orzecznictwa, który w ocenie sądu odwoławczego jest dominujący i znajduje zastosowanie do realiów niniejszej sprawy, że sytuacja, w której powód może wystąpić z żądaniem uzgodnienia treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym co do zasady wyklucza możliwość przyjęcia, że ma on interes prawny zgłoszeniu żądania ustalenia prawa własności nieruchomości, której stan prawny jest przedmiotem sporu (w niniejszej sprawie spornym było, czy doszło do wygaśnięcia służebności, jako ograniczonego prawa rzeczowego).

Sąd okręgowy w uzasadnieniu podkreślił, iż powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nie jest szczególnym rodzajem powództwa o ustalenie, ale powództwem służącym zaspokojeniu roszczenia typu rzeczowego (actio in rem), przy pomocy którego powód domaga się nie tylko ustalenia prawa (w tym wygaśnięcia ograniczanego prawa rzeczowego) lub stosunku prawnego, lecz także wydania orzeczenia zastępującego oświadczenie woli osoby błędnie wpisanej do księgi wieczystej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 lutego 2011 r., I CSK 305/10, OSN-ZD 2012, Nr 1, poz. 7 i przytoczone tam orzecznictwo) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2015 r., III CSK 372/14, LEX nr 1745578; por. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2007 r., II CSK 361/07, nie publ., z 19 listopada 2004 r., II CK 152/04, nie publ.). Wskazać również należało, że wyrok wydany w sprawie wniesionej na podstawie art. 189 k.p.c., nie mógłby stanowić podstawy wpisu (w niniejszym przypadku wykreślenia ograniczonego prawa rzeczowego obciążającego nieruchomość powodów) w księdze wieczystej (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2011 r. I CSK 305/10, LEX nr 798231). Jak wyjaśnił, to w uzasadnieniu S.A. w K. w wyroku z dnia 11.02.2015r., V Ca 553/14 powództwo z art. 189 k.p.c. mogłoby być uzasadnione jedynie w sytuacji, gdy dany podmiot poszukuje ochrony prawnej poza treścią księgi wieczystej, mając interes prawny w zgłoszeniu powództwa o ustalenie np. współwłasności nieruchomości, zwłaszcza gdy nie należy do kręgu osób legitymowanych czynnie do wniesienia powództwa z art. 10 ust.1 ukwh, jakimi są osoby uprawnione do złożenia wniosku o dokonanie wpisu w księdze wieczystej na podstawie art. 626² § 5 k.p.c. (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 15 marca 2006 r., III CZP 106/05, OSNC 2006 r., Nr 10, poz. 160). W niniejszej sprawie taka sytuacja nie zachodzi, gdyż powodowie są osobami uprawnionymi do składania wniosków o dokonanie wpisu w księdze wieczystej na podstawie art. 626² § 5 k.p.c., a pozwani są również osobami ujawnionymi we władzącej księdze wieczystej.

W niniejszej sprawie, zatem już od momentu wytoczenia powództwa, w księdze wieczystej była wpisana służebność. A zatem, co zostało już powiedziane właściwą drogą do usunięcia tego wpisu (na skutek wygaśnięcia prawa), a taki był przecież cel wytoczonego powództwa, było wytoczenie powództwa w trybie art. 10 ust.1 ustawy o księgach wieczystych i hipotecę.

Należy ponadto podkreślić, iż strona powodowa w zakresie dotyczącym służebności na rzecz S. T. nie może domagać się ustalenia jej wygaśnięcia na podstawie art. 189 k.p.c. albowiem zgodnie z art. 299 k.c. służebność taka wygasa najpóźniej z chwilą śmierci uprawnionego. Tym samym w tym zakresie wystarczy jak wystąpi do wydziału ksiąg wieczystych o wykreślenie służebności załączając akt zgonu S. T.. Powyższe powoduje, iż w tej części po jej stronie brak interesu prawnego o ustalenie, iż służebność wygasła. Tym bardziej, iż strona pozwana nie jest legitymowana w tej części do bycia stroną procesu w zakresie służebności osobistej dotyczącej innej osoby.

Analogicznie w zakresie służebności gruntowej związanej z prawem do korzystania z szamba, jak wynika z zapisów w KW takie prawo jest ujawnione również w innych księgach tj. KW nr (...) i KW (...). Tym samym konieczne jest wykreślenie tego prawa również w innych księgach, a pozwany powinny być osoby których praw i obowiązków to dotyczy a więc właściciele ujawnieni w tych księgach w których taka służebność jest odnotowana (nieruchomości władnąca i nieruchomości obciążona). Powyższe każe uznać, iż roszczenie sformułowane w przedmiotowej sprawie jako powództwo z art. 189 k.p.c. skierowane przeciwko tylko jednej pozwanej jest niezasadne z uwagi na brak interesu prawnego jak i nieprawidłowe ukształtowanie strony podmiotowej (brak wszystkich osób które powinny być pozwane). Nie byłoby skuteczne wobec innych osób, których praw dotyczy.

Reasumując strona powodowa powinna wystąpić z powództwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym przy czym żądanie to powinno dotyczyć wszystkich ksiąg w których taki zapis istnieje (nieruchomości władnące i nieruchomości obciążone).

Mając powyższe na względzie Sąd oddalił powództwo w całości.

SSR Piotr Kuś